

Et lys i det europæiske mørke

Børsen den 31 oktober 2024

Europa har alvorlige økonomiske problemer, og kontinentet som helhed udvikler sig ikke nær så hurtigt som USA, Australien, og flere andre vestlige økonomier. EU's største økonomi, Tyskland, er decideret skrumpet de sidste to kvartaler, og produktiviteten udvikler sig med sneglefart de fleste steder. Der er dog lyspunkter, som vi alligevel taler forbløffende lidt om. Det gælder særligt Polen, der har været en dunderende økonomisk succes siden 1990'erne.

En økonomisk succes i 1995, da de væsentligste omstillingsproblemer fra socialismen var overstået, havde Polen en nationalindkomst pr. indbygger på 34 pct. af Danmarks, og polakkernes privatforbrug var i gennemsnit kun 40 pct. af danskernes. I Verdensbankens seneste tal fra sidste år er sammenligningen 65 og 81 pct.

Med andre ord har polsk levestandard indhentet lande som Grækenland og Portugal, og privatforbruget vil med den nuværende fart overhale Spaniens i løbet af de kommende få år.

Polens velstandsniveau i dag er resultatet af tre årtiers vækst: Industrioutputtet er vokset med 5,8 pct. om året siden 1995 mod Danmark og Sveriges 1,3 pct. Meget af det er eksportdrevet, og mens eksporten for 30 år siden udgjorde 23 pct. af Polens nationalindkomst, er tallet i dag 58 pct. Et endnu vigtigere aspekt er, at landets produktivitet, målt som værdi produceret pr. arbejdstime, er vokset med 5,5 pct.

Langt det meste af væksten siden 1995 er derfor sket, fordi den polske befolkning konstant bliver dygtigere. Produktivitetsniveauet ligger i dag lige mellem Grækenland og Portugal og stiger stadig hurtigt i en tid, hvor mange i Vesteuropa misunder Sveriges vækst på 1,8 pct. Det mest væsentlige spørgsmål er, hvorfor Polen er og bliver ved med at være en økonomisk succes.

Mens topskatten på indkomst er 36 pct., er kombinationen af skat og arbejdsmarkedsbidrag høj.

Økonomisk Wunderwaffe Økonomien er ikke specielt reguleret, og særligt arbejdsmarkedet er omtrent så ureguleret som det danske, men den er stadig langt fra et frimarkedsideal.

Ser man på enkeltområder i Fraser Instituttets mål for økonomisk frihed, er det svært at se, hvorfor Polen har været en succes så længe. Ser man nærmere, er det særlige ved polsk økonomisk politik i stedet, at dens kvalitet er ret konsistent på tværs af områder. Med andre ord: Hele den politiske pakke er solid og fornuftig i Polen.

Som forskerne Brandon Bolen og Russell Sobel viste i 2020, kan et fravær af enkeltområder med elendig politik være langt mere vækstfremmende end ujævn politik med både gode og dårlige tiltag. Polsk økonomisk politik får hverken 12- eller 4-taller, men er på trods af mange års populisme på begge fløje solidt over gennemsnittet i det meste. Polens succes er vigtig i en tid, hvor EU er i økonomisk krise, og politikerne i stigende grad leder efter et økonomisk Wunderwaffe.

Hurtige fix er illusioner, og det polske eksempel demonstrerer, hvor effektiv bare nogenlunde fornuftige, frie rammevilkår er.

Christian Bjørnskov